

В этом состоит специфика данного рынка. Именно на этих вопросах заостряется наше внимание в данном труде.

Список источников информации

1. Абляев С. В. Управление человеческими ресурсами на основе компьютерных технологий / С. В. Абляев, Н. Н. Пушкарев; под ред. Н.Ф. Пушкарева. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 176 с.
2. Ивасенко А. Г. Информационные технологии в экономике и управлении / А. Г. Ивасенко, А. Ю. Гридасов, В. А. Павленко. – М. : КНОРУС, 2007.
3. Козырев А. А. Информационные технологии в экономике и управлении : учебник / А. А. Козырев. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2008.
4. Котлер Ф. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: учебник для вузов / Ф. Котлер, Дж. Боуэн, Дж. Мейкенз; Пер. с англ. под ред. Р. Б. Ноздревой. – М. : ЮНИТИ, 1998.

К.В. Каленік, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ РЕСТОРАННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

За останні роки ринок ресторанних послуг зазнає постійних змін, за підвищенням показників слідує їх падіння. Безумовно, це пов'язано з нестабільною економічною та політичною ситуацією, що склалася в Україні на сьогоднішній день. У світі ресторанний бізнес визнаний одним із найприбутковіших, зокрема середній обіг коштів, вкладених у ресторан, відбувається в 5–6 разів швидше, ніж інвестиції, вкладені в інші галузі виробництва. Саме тому у багатьох підприємств ресторанний бізнес викликає неабиякий інтерес, проте цей вид діяльності пов'язаний з великою кількістю ризиків, незначна помилка може призвести до банкрутства. Лише постійний аналіз зовнішніх факторів впливу, кон'юнктури ринку ресторанних послуг та тенденцій розвитку ресторанного господарства дасть змогу забезпечити ефективність діяльності будь-якого закладу ресторанного господарства. Досить актуальним є дослідження стану і тенденцій функціонування та розвитку ринку ресторанних послуг з метою досягнення високої соціально-економічної ефективності розвитку підприємств сфери ресторанного господарства.

Сфера ресторанного господарства є великою організаційно-господарською системою, метою якої є задоволення життєвих потреб

населення у послугах з організації харчування та організації відпочинку та/або дозвілля. Досить вагомий вплив на формування ресторанного бізнесу сприяє загальна соціально-економічна ситуація в країні. Зокрема, зниження купівельної спроможності українців у 2014–2016 р.р. спричинило закриття близько 1500 ресторанів і кафе (без урахування невідконтрольованих територій) по Україні. Необхідно зазначити, що економічну кризу не змогли подолати ті заклади, що працювали на межі рентабельності та орендували приміщення.

При збільшенні суми середнього чека на 30–50% обсяг замовлених страв і напоїв скоротився вдвічі. Зокрема, в закладах економ-сегмента, – це близько 100 грн з людини, в категорії «середній мінус» – 120–150 грн, в середньому сегменті – 150–250 грн, «середній плюс» – 150–350 грн. Проте український ринок ресторанних послуг є ненасиченим, тому падіння попиту характеризується неповною відмовою українців від ресторанів, а лише скороченням кількості відвідувань та обсягом замовлень.

Позитивним явищем для розвитку ресторанного господарства в Україні стало проведення міжнародного спортивного змагання з футболу – Євро–2012. Це зумовило відкриття великої кількості нових закладів, у 2012 р. кількість закладів збільшилася майже на 13% у порівнянні з 2011 р., та поліпшення умов і якості надання готельно-ресторанних послуг, але тенденція к збільшенню підприємств ресторанного господарства пішла на спад після політичних подій у 2014 році. Обороти ресторанного господарства у 2014 р. по відношенню до 2012 р. скоротилися майже на 2436,3 млн грн, або на 11%. Така ситуація обумовлена підвищенням рівня інфляції на 10,9%, скороченням реальних доходів населення, посиленням міграційних процесів, що впливає на зменшення чисельності постійного населення території тощо. Товарооборот ресторанного господарства у 2016 році скоротився майже на 1677 млн грн або на 14%, індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту підприємств ресторанного господарства знизився на 20%, а чисельність зайнятих працівників скоротилася на 53,8 тис. осіб або на 20%. Падіння цих показників обумовлено погіршенням рівня життя населення українців та зниженням їх реальних доходів. Скорочення чисельності безробітних на 12% у даній сфері обумовлено перекваліфікацією робітників [1]. Крім об'єктивної сторони оцінки функції попиту та пропозиції, є оцінка суб'єктивна, яка залежить від уподобань власників закладів ресторанного господарства, тобто те, яким вони хочуть бачити заклад, на якого рівня споживачів вони орієнтовані, від концепції та вибору кухні закладу. Також важливим фактором є фактор сезонності, наприклад на свята населення полюбить відвідувати заклади ресторанного господарства частіше ніж у інші дні, або отримати знижку на замовлення в визначений час.

Факторами, які впливають на сферу ресторанного господарства, є: матеріально-технічні фактори, попит і пропозиція ресторанних послуг, поглиблення сегментації ринку, вдосконалення засобів і методів масової

інформації та зв'язків з громадськістю в просуванні, реклами і реалізації послуг підприємств ресторанної індустрії, підвищення професійного рівня кадрів підприємств харчування, що є пріоритетним розвитком приватного бізнесу в ресторанній сфері. Під час соціально-економічного колапсу ринку ресторанних послуг пішли непрофесійні та немережеві заклади. Криза в цьому сегменті ринку випробувала в першу чергу лояльність аудиторії та правильність вибраної закладом концепції (цільова аудиторія, цінова категорія закладу, тип кухні, характер обслуговування, інтер'єр). Підприємства з гарною репутацією і лояльними відвідувачами відчули в основному зміну переваг відвідувачів (почали замовляти менше) і зниження середнього чека. З огляду на девальвацію гривні прибуток рестораторів впав вдвічі – зросли витрати на продукти і напої. Хоча виручка в гривні при цьому зросла, адже ціни на страви підвищилися через інфляцію майже на 40%.

Незважаючи на посткризові негативи, ресторанний бізнес залишається привабливим для іноземних та українських капіталовкладень, що пов'язано зі специфікою цієї галузі. Досить велика швидкість обороту капіталу, порівняно низькі витрати на будівництво, реконструкцію та придбання обладнання, відносно низькі поточні витрати – усе це сприяє залученню інвестицій до ресторанного бізнесу.

Отже, для забезпечення стабільного розвитку ресторанного господарства та підвищення ефективності діяльності закладів ресторанного бізнесу необхідно розробити ефективні антикризові заходи: нові маркетингові засоби з утримання відвідувачів, якість обслуговування, професіоналізм персоналу; максимізувати оптимізацію поточних витрат з мінімальним збитком для сервісу і якості кухні. В першу чергу це стосується зменшення витрат на оренду; активізувати впровадження на підприємствах ресторанного господарства інноваційних управлінських технологій з метою підвищення ефективності результатів їх діяльності на ринку; забезпечити належну державну підтримку науковим дослідженням, присвяченим проблемам організації якісного харчування всіх верств населення.

Загальними тенденціями розвитку ресторанного господарства є посилення конкуренції: відкриття ресторанів української кухні в різних інтерпретаціях, нішевих барів, кав'ярень та кондитерських; зростання цін, навіть при відсутності подальшої девальвації, через зростання витрат на комунальні послуги, персонал, оренду; збільшення популярності вуличної їжі, всього, що стосується «мобільних форматів». Активно розвиватимуться мініатюрні заклади з демократичними цінами та яскравим дизайном; одна з вільних перспективних ніш – веганські ресторани в середньому сегменті. Це відповідає тренду здорового способу життя [2].

Взагалі ресторанний бізнес в Україні є найбільш прибутковим, ніж у країнах ЄС, зокрема він характеризується високою рентабельністю – 30–35% на рік, тоді як в Європі рентабельність складає 10–15%. Проте кількість

підприємств ресторанного господарства в Україні у порівнянні з США та Європою є набагато нижчою, зокрема на одне місце в українському ресторані припадає 35 осіб, тоді як у західному 8 осіб [3].

Таким чином, функціонування ринку ресторанних послуг в сучасних умовах дозволяє зробити наступні висновки: по-перше, кількісна і якісна оцінка за кожною із зазначених функцій дозволяє визначити характер національного функціонування ринку ресторанних послуг та з'ясувати, наскільки ринок забезпечує ефективне використання всіх видів ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових); по-друге, надає можливість визначити, що характер функціонування залежить від факторів впливу на цей ринок. Визначено, що національний ринок ресторанних послуг функціонує під впливом політичних, соціально-економічних, демографічних, міграційних факторів розвитку держави, які знаходять свій прояв на всіх рівнях економіки; по-третє, головною перевагою вітчизняного ринку ресторанних послуг є наявність значних перспектив розвитку та привабливістю для іноземних інвесторів через низку неосвоєних напрямів.

Сучасна ситуація в країні змушує керівників підприємств ресторанного господарства приймати непопулярні рішення та оперативно перебудовувати свою діяльність та стратегії розвитку. Проте постійний моніторинг тенденцій розвитку ресторанного господарства та зовнішнього середовища дозволить швидко подолати негативні наслідки кризового періоду, що формує імперативи подальших структурних зрушень та модернізації ринку на регіональному та місцевому рівнях.

Список джерел інформації

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Європейську кухню українізують [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kyiv.comments.ua/article/2015/04/20/085539.html>.
3. Василенко В. М. Результативність функціонування ринків праці: багаторівневий вимір [Електронний ресурс] / В. М. Василенко, В. В. Дружиніна // Економіка та суспільство. – Вип. №2. – 2016. – С. 481–488. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/86.pdf